

DEL 1

JORDEN

KAPITEL 1

RRRIING!

Katarina Enström lyckas fånga Johan Starks blick när resten av klassen bullrar ut ur klassrummet. Det är inte dåligt med tanke på att Johan inte mött många blickar överhuvudtaget de senaste tre veckorna.

”Johan, kan du vänta ett tag?”

”Ja”, säger Johan, fast han helst vill säga nej. Han tror att fröken Enström också vet att han helst skulle säga nej. Varför kan hon inte bara strunta i honom?

Katarina rättar till sina anteckningar på katedern. Hon fingrar på sitt halsbandssmycke, ett litet krucifix.

”Hur är det, Johan?” Hennes röst är slemmig av välvilja. Det är väl meningen att all välvilja och allt medlidande ska få Johan att känna sig bättre, men han tror att medlidande-rösten mest är till för den som pratar. Så att de kan visa för sig själva och för alla andra vad fina och snälla de är.

”Bra”, säger Johan. Han vill helst få slut på det här snabbt. Det borde inte vara så svårt. Fröken Enström är mest pratsnäll och kommer att tröttna om Johan inte pratar tillbaka.

”Sitt ner om du vill, du behöver inte stå”, säger fröken Enström.

”Kan stå. Suttit hela dan.” Det där sista var onödigt, det begriper Johan samtidigt som han säger det. Han ville ju få slut på det här. Varför sa han så? Han kunde inte låta bli. Han ville få bort fröken Enströms snäll-röst mer än vad han ville få slut på samtalet.

”Men Johan”, säger fröken Enström, som alltid har tyckt att det skulle gå mycket bättre för Johan om han inte var så näsvis hela tiden. Ingen gillar den som är näsvis. Men Katarina Enström tänker vara snäll mot Johan ändå. Hon rättar till sina anteckningar igen, fast de redan ligger i en perfekt hög.

”Hur går det hos kuratorn?” säger fröken Enström.

”Bra”, säger Johan.

”Bra, bra”, säger fröken Enström. ”Och hur går grupparbetet?”

”Bra.”

”De andra i din grupp...”, säger fröken Enström. Nu ska fröken visa att hon verkligen lyssnar på sina elever, fast det är mer som att hon spionerar. Nu vill Johan verkligen få bort hennes snäll-röst, så han skyndar sig att avbryta henne:

”Davide, Nesrine, Lotta och Aron.”

Katarina Enström kommer av sig. Var Johan precis snäsigt igen? Hon börjar om.

”Just det, de säger att du har varit lite tyst.”

Johan svarar inte.

”Är du säker på att allt är bra?” säger fröken Enström.

”Jag har redan skrivit färdigt mitt. Jag har Ruhrområdet”, säger Johan.

”Jag tror säkert att du har gjort din bit”, säger fröken Enström. Johan gör alltid klart alla sina uppgifter i tid, och de är alltid bra. Johan är duktig i skolan. Och näsvis.

”Du gillar ju att göra grupparbeten, eller hur? Att diskutera och presentera inför klassen, gå till skolbiblioteket och leta information, rita kartor och så”, säger fröken Enström.

”Davide ville rita kartan. Han har aldrig fått rita en karta förut”, säger Johan. Han undrar om man får lära sig det där du-hör-väl-vad-jag-bryr-mig-tonfallet när man blir lärare, för alla hans lärare har använt det när de pratat med honom den senaste tiden.

Fröken Enström andas in och tar sats. ”Bråkar Rickard Prahlén med dej fortfarande?”

Johan tittar upp. Inte bra. Fröken Enström bryr sig nästan på riktigt, och då blir det bara problem.

”Nej”, säger Johan och tittar fröken i ögonen.

”Jag ska prata med honom. Jag ska prata med hans föräldrar också”, säger Katarina Enström och hennes ena mungipa åker upp en halv centimeter. Nu är hon säkert nöjd med sig själv, nu när hon ska göra nånting.

Johan tittar ned i golvet. Vad ska han säga? Hur ska han få fröken Enström att förstå att det bara blir värre då? Särskilt om hon pratar med Rickards föräldrar, det kommer innebära minst ett kok stryck och ett par stulna gymmaskor eller nåt. Varför kan inte alla lärare bara lämna honom ifred?

”Johan, jag vet hur det känns, jag vet att du är ledsen. Jag vill ju hjälpa dej”, säger fröken Enström.

Hon har ingen aning om hur det känns och Johan är inte alls ledsen, han är arg. Fröken Enström kan inte hjälpa honom. Om hon inte får för sig att klå upp Rickard och tvinga honom att paradera runt skolgården i bara kalsongerna, men det kommer förstås inte att hända.

”Kan jag gå nu?” säger Johan och tittar på sina skor.

”Visst”, säger fröken Enström. När hon reser sig upp åker mungipan ned igen. Johan vet inte om han vunnit eller förlorat. Kommer hon att prata med Rickard och Rickards föräldrar? Eller kommer hon inse att hon nog inte orkar i alla fall, att det blir för mycket jobb?

Det är ingen idé att fundera. Johan kan inte göra något åt det ändå. Han kan inte göra något åt någonting. Johan slänger ryggsäcken över axeln och går ut ur klassrummet.

Johan korsar skolgården. De senaste dagarna har det varit slask, men förra natten kom kylan tillbaka och fotspåren från sexhundra barn har stelnat till ett månlandskap i miniatyr på marken. Vaktis har grusat så det är ingen risk att man halkar. Man kan gå och titta ned och tänka på vem som har gjort vilka spår. Det där var stort, det är en vuxen. Det där var litet, kanske någon av ettorna som passerat västra skolgården.

Han är så upptagen med att titta på de frusna fotspåren att han inte märker dem förrän det är för sent. Vid cykelställen bakom annexet står Rickard, Erik och Martin. Alla tre röker.

Först tänker Johan: Varför är de här? De brukar alltid stå och röka vid lastkajen bakom matsalen efter skolan. Det skulle vara närmare

för Johan att ta vägen förbi matsalen när han ska hem, men han går alltid runt annexet eller runt gymnastikhallen istället just för att undvika Rickard, Erik och Martin.

”Svagis”, säger Rickard, som om han bara hälsar. Som om de var kompisar, han och Johan.

Bäst att inte svara, bara fortsätta och hoppas att de inte bryr sig.

”Svagis, sa jag”, säger Rickard och slänger cigaretten i snön. Det pysar till innan den slocknar. ”Hör du illa eller?”

”Svagis är döv”, säger Erik.

”Stanna-Svagis-vi-ska-prata”, säger Martin med övertydlig röst och gör samtidigt påhittade teckenspråkstecken. Han tänker säga något mer men hostar och kommer av sig. Han är visst inte lika van att röka som Rickard. Martin tar ett steg tillbaka och tittar ned i marken istället för att fortsätta reta Johan.

Rickard ger Martin en sidoblick, så snabb att Rickard själv kanske inte ens tänker på den. Johan förstår inte riktigt vad det betyder. Kanske Rickard gillar att Erik och Martin konkurrerar om hans uppmärksamhet. Kanske Martin ligger under för tillfället. I vilket fall som helst inget som kan hjälpa Johan nu.

Ögonblicket försvinner. Johan har stått still och analyserat för länge. När han försöker gå vidare ställer sig de tre andra barnen i vägen. Johan saktar in. Om han har tur kanske de bara tar hans mössa. Då kan han strunta i det och gå vidare. Det är en gammal mössa, han har fler i klädförrådet. Han kan säga till mamma att han glömde den på badhuset eller nåt.

Rickard höjer rösten. ”Stanna!”

Johan stannar. Han står två meter framför Rickard, Erik och Martin. Han tittar på dem. De får väl göra vad de ska då. Men han tänker inte spela med. De får ta mössan, jackan, vad de vill. Det kvittar.

”Du snackade visst med frööoken efter SO:n”, säger Rickard.

”Svagis gillar att snacka med frööoken. Fjäsko”, säger Erik. ”Röv-slickare”, lägger han till när han efter en ängslig blick mot Rickard avgör att ”Fjäsko” inte räcker.

”Vad snackade ni om?” säger Rickard.

Johan undrar vem som berättat att Katarina Enström ville prata med honom efter lektionen. Han har misstänkt ett tag att Davide skvallrar om vad Johan gör för Rickard och de andra. Davide är väl hygglig, han och Johan är nästan kompisar, men Davide är för rädd av sig. Han försöker aldrig svara eller säga någonting tillbaka när Rickard trackar honom, han bara jamsar med. Det är en sak att inte säga något alls, så gör Johan också ibland, och ibland hjälper det till och med. Men ibland måste man svara emot. Ibland måste man säga nåt elakt tillbaka. För att orka.

”Vad snackade ni om sa jag”, säger Rickard.

”Ingenting”, säger Johan. Den här gången kommer det inte att hjälpa om han håller tyst. Fast det kanske blir lindrigare om han försöker säga så lite som möjligt. Som med fröken Enström.

”Ingenting? Frööken Enström snackar aldrig om ingenting. Hon snackar alltid om *nånting*”, säger Rickard och tar ett steg framåt.

”Jaha”, säger Johan.

”Jaha?” härmar Rickard. ”Jaha. Jag vet vad ni snackade om.”

I vanliga fall kanske Johan hade slängt till med ett *Varför frågar du mej då?*, men inte den här gången. ”Jaha”, säger han.

”Du tjallade på oss”, säger Rickard. ”Så hon kommer ringa våra föräldrar.” Konstpaus.

Johan vill säga att det var fröken Enströms idé att ringa Rickards föräldrar, inte hans, men han vet att det skulle låta för vekt. Som om han bad om nåd. Då skulle Rickard säkert göra något värre och mer utdraget än att bara sno mössan eller kasta en isboll.

”Erkänn”, säger Rickard. ”Erkänn att du är en tjallare. Fast det kommer inte att hjälpa. Mina föräldrar skiter i vad jag gör med dej. De vet att du är en äcklig rövslickare och tjallare. De vet att såna som du alltid ska förstöra för såna som mej.”

Såna som mej? Hur kan Rickard få det till att *han* är ett offer? Det är inte Rickard som blir mulad och får isbollar i nacken flera gånger i veckan. Det är inte Rickard som går hela skoldagen igenom och måste tänka på var han går och vad han gör hela tiden så han kanske ska slippa bli slagen just den dagen.

”Erkänn nu”, säger Martin.

”Erkänn så kanske vi låter dej gå”, säger Erik.

Man behöver ingen lögn-detektor för att fatta att det inte är sant.

”Jag har inte tjallat”, säger Johan.

”Visst. Vad pratade du och frööken om då? Grupparbetet eller?” säger Rickard.

”Ja, faktiskt”, säger Johan.

Erik och Martin böjer sig ned och kramar varsin snöboll.

”Om hur fantastiskt duktig du är och vilket bra grupparbete du gjort eller?” säger Rickard.

Erik och Martin spottar snorloskor i sina snöfyllda nävar och bakar in snoret i snöbollarna. De kramar snöbollarna hårt, hårt.

Nu är det nog bäst att inte säga någonting igen, avgör Johan. Isbollarna kommer komma ändå. Onödigt att göra det värre.

Erik och Martin gör sig beredda och Johan spänner sig för att det ska göra mindre ont. Då signalerar Rickard med handen att Erik och Martin ska vänta.

”Okej då, Svagis”, säger Rickard.

Det här var något nytt. Till och med Erik och Martin ser förvånade ut.

”Frööken kanske ville prata om något annat. Kanske om hur det går hos *kuratorn*”, säger Rickard. Han spottar ut det sista ordet. ”Som du går till för att du är sjuk i huvudet. Du har ju blivit helt cepe sen din morfar dog.”

”Farfar”, säger Johan.

”Morfar, farfar. Cepe är du i alla fall. Smartaste killen i skolan är cepe-tokig. Helt ruten i huvet är du. Du kommer snart inte vara lärarnas favorit längre. Du struntar ju i skolan nu. Kuratorn kan aldrig bota dej, du är sjuk i huvet för evigt”, säger Rickard och knackar sig själv i huvudet med pekfingret.

”Vet du?” fortsätter han, ”Jag har hört att det går i arv att vara cepe-ruten i huvet. Så din morfar måste också ha varit cepe”, säger Rickard.

Johan knyter nävarna. ”Nej”, säger han.

”Det är klart han var tokig, han bodde ju på ett dårhus. Ett hem för gamla cepes”, säger Rickard. ”En del är så cepe att de inte kan torka sin egen skit. De måste ha blöjor som bäbisar. Går omkring och är ruttna i huvet och luktar piss och skit.”

Erik och Martin tycker det här är jätteroligt och har alldeles glömt bort att de har isbollar i händerna. De lägger sina egna elakheter till Rickards:

”Kommer du också pissa och skita på dej nu när du har blivit cepe? Måste du ha blöjor på dej i skolan? Har du blöjor på dej nu?” säger Erik.

”Din morfar hade blöjor, va? Då måste du också ha det. Eller din morfar kanske inte hade blöjor, han kanske smorde in sej med skit istället. Skit-morfar!” säger Martin och ser oerhört nöjd ut.

Johan andas hastigare och det är som om cykelställen och snödri-vorna bakom annexet försvinner. Johan ser bara Martin, hör bara ”Skit-morfar!” i huvudet om och om igen. Martin kommer närmare och Johan undrar tankspritt varför. Sedan förstår Johan att det är *han* som rusar fram till Martin och inte tvärt om.

Johan hugger tag om Martins armar. Rickard och Erik gör ingenting för de blir så förvånade. Johan vill brotta ner Martin på marken och han vill säga något elakt som gör ont.

”Alkisunge! Alkisunge!” säger Johan medan han brottas. ”Din pappa är en alkis!” Martin svarar ingenting, han bara skriker istället och brottas tillbaka. Martin är starkare än Johan.

”Hallå där”, säger någon. ”Sluta genast med det där.”

Någon lyfter upp Johan och drar isär honom och Martin. ”Vad håller du på med? Johan, det trodde jag inte om dej.” Det är Arvid Hansson, idrottsläraren. Arvid gillar Rickard eftersom Rickard spelar fotboll. Johan spelar inte fotboll.

”Jag såg nog hur det här gick till”, säger Arvid. Martin har trillat omkull i snön och Rickard och Erik hjälper honom upp. ”Stick iväg med er killar, jag pratar med er sen”, säger Arvid Hansson till Rickard, Martin och Erik.

”Johan”, säger Arvid och Johan hör direkt att idrottsläraren inte

har samma tonfall som alla de andra lärarna. Han låter hård och sur. ”Jag vet att du har det jobbigt just nu. Men så här kan du inte hålla på. De andra lärarna daltar för mycket och då går det som det går. Jag kommer bli tvungen att ringa dina föräldrar, du kan inte bara flyga på Martin så där.”

”Jaha. Nähä”, säger Johan. Han vill inte titta på Arvid Hansson. Han vill inte att Arvid ska se att Johan gråtit.

”Gå hem med dej nu”, säger Arvid. ”Och slåss inte på mitt skift om jag är i närheten!” Arvid Hansson försöker låta beslutsam men hans ordval sviker honom. Johan skulle vilja påpeka att det Arvid Hansson just sa lät väldigt konstigt, men han vet att det är bäst att hålla tyst igen. Han vänder sig om och går.

När han kommer runt hörnet på Almegatan hör han en duns och han får snö i ögonen. Han fattar först inte vad som hänt men när han tittar upp ser han att någon kastat en snöboll som träffat trafikskylten precis bredvid honom. Bakom honom står Rickard, Erik och Martin och flinar. De har alla snöbollar i händerna. Johan springer. En isboll susar förbi Johans kind. Den andra träffar rakt i hans bakhuvud och det är först då Johan märker att han tappat mössan när han brottades med Martin.

Snön rinner ned för nacken och innanför jackan medan Johan springer allt vad han orkar. Han springer tills långt efter att Rickard, Erik och Martin slutat följa efter honom, tills den kalla vinterluften är som en järnstång i Johans hals.

Johan har ställt upp schackbrädet bredvid datorn. Schackbrädet har gångjärn på mitten och går att vika ihop. När det är ihopvikt fungerar det också som en låda man kan förvara pjäserna i. Farfar kallade det ett *reseschackbräde*. Rutorna på brädet är röda och vita (inte svarta och vita eller bruna och vita). Brädet är av metall och pjäserna har magneter i botten, så att man ska kunna spela när man åker tåg eller bil utan att pjäserna trillar eller råkar flyttas. Metallen i brädet

och pjäserna är tjock men inte alls tung. Alla pjäser är unika: röds bönder har små runda knoppar på toppen medan vits bönder har en platt mössa, och alla bönderna har lite olika emblem och dekorationer. Pjäserna som är i par ser också lite olika ut. Den ena röda springaren stegrar sej lite högre än den andra och i toppen på det ena vita tornet står det en liten gubbe och håller utkik. Det är det finaste schackbräde Johan någonsin sett. Det har han tyckt sen han såg brädet för första gången hemma hos farfar. Det var på det här brädet farfar lärde honom att spela schack.

På datorskärmen är det också ett schackbräde. Johan har ställt upp pjäserna på farfars gamla bräde så som de står på datorn. Pasha, som Johan spelar mot, är duktig. Johan har aldrig vunnit mot honom men den här gången känns det som om det finns en chans. Pasha verkar ha glömt bort att Johans löpare står och lurar på a2.

Johan tror att Pasha är vuxen. De flesta på chessworld.com är vuxna, fast Johan har mailat lite med en kille i Finland, towerofpower, som visade sej vara tretton. De mailade mest på engelska, men towerofpower (som egentligen heter Pertti) kunde lite svenska också.

Johan undrar om Pasha funderar på vem det är han (eller hon) spelar med. Tänker Pasha på Spaceman precis som Johan tänker på Pasha? Pasha har aldrig mailat och frågat Johan något, om var han bor, hur gammal han är, vad han gör. Johan har aldrig frågat honom något heller. Fast det syns på Pashas forumprofil att han är i USA. Johan är nyfiken, men ibland är det skönt att slippa fråga eller bli frågad en massa.

Strunt i vem Pasha är, nu gäller det partiet. Ska Johan flytta löparen på a2 nu eller sen? Ju längre den står där desto större chans att Pasha märker den. Men Johan kan inte flytta den nu, han har inte täckt bonden på d5 än. Och Johan vill helst att Pasha flyttar sitt torn först. Och varför skulle han inte göra det? Johan har serverat Pashas torn en bindning som lockbete.

Johan funderar vidare. Han provar några drag på farfars schackbräde och ställer sen tillbaka pjäserna till utgångsläget. Magneterna i botten av pjäserna drar dem alltid till mitten av rutan. Johan har

spelat på andra reseschackbräden med magneter, men inget så bra som farfars. Pjäserna liksom ställer sej själva tillrätta. De ser inte alls slitna ut heller, fast farfar hade brädet ända sen han var ung. Farfar berättade inte varifrån han fått brädet. Ingenstans på det står det "made in" eller något sånt. Johan vet för han har letat. Han har till och med försökt pilla ut magneterna ur pjäserna för att se om det stod något inuti, men de gick inte att få ut. De satt fast för bra. Inte undra på att farfar älskade det schackbrädet.

Farfar som alltid pratade om tålmod, särskilt när det gällde schack. Lätt för honom att säga som blev Sverigefyra i blixtschack 1963. Är man så bra och snabb som farfar var behöver man inte tålmod.

Johan ångrar genast vad han tänkt, han vill inte tänka spydigheter om farfar ens på skämt. Sista gången Johan träffade farfar var för en månad sen. Då verkade farfar må bra. Lite trött kanske. Men han var ofta trött. Inget konstigt med det. Han var gammal. Då blir man trött. Han och Johan spelade schack, som vanligt. Och pratade. Som de brukade göra varje lördag. Fast lördagen därpå kunde Johan inte komma och hälsa på för då åkte han och mamma och pappa och hälsade på moster Agneta, morbror Anton och kusin Georg. Johan önskar att han vägrat åka med till moster Agneta och stannat hemma istället. Då hade han bara kunnat ta bussen som vanligt och hälsat på farfar, och fått träffa honom en gång till. En enda gång till.

Han stirrar på datorskärmen tills tårarna slutar komma och tjockan i halsen är borta. Han torkar sej i ansiktet med sämskskinnet från glasögonfodralet. Han har fortfarande farfars röst i huvudet. Johan vill att rösten ska försvinna och han vill att den ska vara kvar på en gång. Inuti Johans huvud är det enda stället där farfars röst finns kvar. Där farfar finns kvar.

Tjockan i halsen kommer tillbaka. Han är arg. Allt är så orättvist. Varför måste Rickard, Erik och Martin ge sig på just honom? Varför måste fröken Enström bry sig så mycket och Arvid Hansson så lite? Det känns som om han är arg på hela skolan. Och på sina föräldrar, för att de försöker muntra upp honom hela tiden fast han inte vill vara glad. Men allra mest arg är han på farfar för att farfar dog.

Johan drar efter andan. Han tittar på brädet igen. Han bestämmer sej för att ta risken. Han klickar på skärmen: löpare a2 till e6. Han slår till. Det får gå som det går.

”Är Johan hemma?” frågar Lennart Stark.

”Var annars?” svarar Gunnel Stark. ”Han kommer ner varje morgon och äter frukost, går till skolan, kommer hem och går upp på sitt rum, kommer ner och äter middag och sen går han upp på rummet igen. Han har inte varit ute och träffat kompisar eller gått till schackklubben på tre veckor.”

Lennart har just kommit hem från jobbet och han och Gunnel förbereder kvällens middag, inkokt strömming med potatis och ärtor. Gunnel tänker göra egen majonnäs för Johan tycker bättre om hemlagad majonnäs.

Lennart plockar fram ärtpåsen ur frysen. Han känner sej dum. Det är klart han hade kunnat gissa att Johan är på sitt rum.

”Förlåt”, säger Gunnel. ”Det var inte meningen att vara snäsigg. Jag är bara orolig. När Johan kom hem idag hade han ingen mössa på sej, fast det var säkert minus tio grader. Han sa att han glömt den på badhuset, de var där på idrotten. Sen var det en lärare som ringde, Arvid Hansson. Han lät konstig, sa att Johan hade bråkat och slagit en annan pojke.”

”Va? Skulle Johan göra det?” säger Lennart och klipper upp påsen med ärtor.

”Nej. Jag vet inte. Jag förstod inte riktigt vad Hansson sa faktiskt. Han var inte speciellt trevlig heller. Så jag försökte ringa Johans klassföreståndare, men hon svarade inte. Jag lämnade ett meddelande. Varför var det inte hon som ringde? Eller kuratorn?” säger Gunnel medan hon skalar potatis.

”Ingen aning. Hansson, det är idrottsläraren va?” säger Lennart. Han tar ut traktörpannan med strömming ur kylen. Han gjorde iordning filéerna igår eftermiddag, han var hemma från jobbet.

”Ja, men vad spelar det för roll vad han är lärare i? Han sa att Johan har slagit en annan pojke. Då borde väl kuratorn och klassföreståndaren också ringa. Om det är sant”, säger Gunnel.

”Tror du idrottsläraren ljuger? Varför skulle han göra det?” säger Lennart. Strömningen, ärtorna, pappa, och nu det här med Johan, det är för mycket att tänka på alltsammans.

”Inte ljuger fattar du väl, men han kanske har missförstått. Han pratade så konstigt. Tror du verkligen Johan skulle slå nån helt provocerat?” säger Gunnel.

”Jag tror inte det. Jag vet inte. Jag menar, på begravningen och så ...” Lennarts mening följer med vattnet ned i diskhon.

Gunnel säger ingenting. Hon minns mycket väl vad Johan gjorde på Efraims begravning.

”Du får väl fråga honom. Prata med honom”, säger Lennart som tycker det vore bättre om Gunnel pratade med Johan. Själv skulle han bara säga något dumt och fel.

”Jag tycker *du* ska prata med honom”, säger Gunnel. ”Jag tror du behöver prata med honom. För din egen skull också.”

Lennart grimaserar men rättar snabbt till ansiktet igen. Det är klart att Gunnel har rätt. Han borde prata med Johan.

Gunnel skakar vatten och potatisskal från händerna och vänder sig om.

”Efraim är din pappa, jag förstår att det är svårt”, säger hon. ”Du behöver inte vara rädd för att visa att du är ledsen. Jag tror det är bra om Johan ser att du också är ledsen. Johan var väldigt fäst vid Efraim. Det är väl så enkelt. Det kanske kommer att ta lång tid, det sa kuratorn.”

Lennart lägger handen på diskbänken. ”Vi kanske inte skulle ha låtit Johan besöka honom själv sådär”, säger han.

”Det är klart att vi skulle. Johan tyckte det var så roligt”, säger Gunnel. ”Och det gjorde Efraim också. Eller hur? Det är inget fel med det. Johan hälsade på sin farfar, vad är det för konstigt med det?”

Lennart tittar ut genom köksfönstret. Det är alldeles svart därute, klockan kvart i sex på kvällen. ”Han var ju tokig. Min pappa”, säger Lennart.

Gunnel torkar sig på kökshandduken. ”Efraim var dement, inte tokig. Lindrigt, sa de på hemmet. Han var alltid klar i huvudet när han var med Johan. Nästan i alla fall.”

”Han var inte dement, han var tokig. Säg som det är. De där vanföreställningarna hade han ända sen jag var liten, så länge jag kan minnas”, säger Lennart.

”Ja du har sagt det. Fast jag hörde honom aldrig säga nåt, det vet du. Du sa till och med att det blev bättre när han blev äldre, inte sämre”, säger Gunnel. Hon ställer sig bredvid Lennart. Hon vill att han ska sluta titta ut genom fönstret och titta på henne istället.

”Ja, och sen blev det värre igen. Senaste året bara. Jag ville inte att han skulle dilla med Johan om det där, jag sa till honom”, säger Lennart.

”Är det därför du är så ledsen?” säger Gunnel. ”För att du sa till honom?” Gunnel önskar att Lennart inte haft så svårt att prata med sin pappa.

Lennart sänker huvudet. ”Ja. Nej. Jag trodde han skulle göra som jag sa ... Och så hittade jag de där lapparna. Du läste dem ju du med. De var till Johan.”

Lapparna ja. När Lennart gick igenom Efraims saker hittade han en gammal låda märkt med en nyskriven lapp: ’Till Johan’. I lådan låg några av de där serietidningarna som Efraim var med och tecknade när han var ung. Först blev Lennart jätteglad för han tänkte att det verkligen var en fin gåva till Johan, men sen hittade Lennart några lappar från Efraim som han lagt inuti tidningarna. Lappar fulla med Efraims dillerier, fast han lovat att inte prata om det där med Johan.

Gunnel förstår varför Lennart är upprörd, men hon tycker ändå att Lennart gräver ned sig för mycket i något som egentligen är harmlöst.

”De är väl ingenting att bry sig om, du slängde ju lapparna”, säger Gunnel. ”Jag - jag vill inte säga att du har fel. Jag menar bara att oavsett hur det nu var med Efraim, så inte var det något dumt med att låta Johan besöka honom själv. Alla sköterskorna där tycker om Johan, de sa att han och Efraim alltid verkade ha så trevligt, att Efraim alltid blev så glad när han kom och hälsade på. De sa att det var bra att Johan kom dit. Har du glömt det?”

”Nej”, säger Lennart och tittar på Gunnel. Stelheten i ansiktet han kände nyss släpper lite.

”Då så. Det är inte ditt fel att Johan tar det så hårt. Det är jobbigt, men det är normalt. Och vi har inte gjort något fel. Du har inte gjort något fel.”

Lennart tar ett steg framåt och kramar Gunnel.

”Du, jag tänkte att Johan skulle få de där serietidningarna i alla fall. Pappa ville att han skulle ha dem”, säger Lennart.

”Är du säker?” frågar Gunnel. Hon är glad att Lennart bestämt sej för att ge tidningarna till Johan. Glad för både Lennarts och Johans skull.

”Ja. Det var dumt av mej att inte ge dem till Johan direkt. Jag blev så arg när jag hittade de där lapparna bara. Eller inte arg, besviken”, säger Lennart. Tänk om det varit lika lätt att prata med pappa som det är att prata med Gunnel. Han kommer ihåg hur glad han var när han presenterade Gunnel för sin pappa för första gången.

”Ja, nu är det väl inget fel på tidningarna? Johan kommer bli jätteglad”, säger Gunnel.

”Nä, nä”, säger Lennart och minns de sex lapparna fyllda med to-kigheter. ”Du, jag går och hämtar tidningarna och ger dem till Johan direkt. Tar du hand om middagen?”

”Visst. Han blev så glad över schackbrädet, det syntes ju fast han inte sa nånting. Det är klart du ska ge honom tidningarna också”, säger Gunnel och lägger den skalade potatisen i en kastrull tillsammans med en dillkvist.

Lennart kramar Gunnel, en snabb, kort kram, och går ut i gara-get för att hämta lådan med tidningarna. Det känns bra. Det känns rätt. Men han kan inte låta bli att undra varför Efraim aldrig visade tidningarna för Johan. På en av lapparna hade Efraim skrivit en ursäkt till Johan, en ursäkt för att han aldrig berättat om serien. Kanske gjorde Efraim som Lennart ville i alla fall. Kanske höll han tyst om de där dumheterna.

Gunnel stannar i köket. Hon tycker också att det är bra att Lennart ger Johan Efraims gamla serietidningar. Fast hon hoppas verkligen att det inte finns några lappar kvar från Efraim som Lennart har missat.

Men Lennart sa att Efraim själv skrev på lapparna att han skrivit sex stycken, vare sig mer eller mindre.

Det knackar på Johans dörr. Mamma och pappa brukade aldrig knacka förut, men de har gjort det sen farfar dog. Vad skulle hända om Johan inte sa 'Kom in'? De skulle säkert komma in i alla fall. Johan har ingen lust att prata. Han läser om Jänisch-gambit i spansk öppning på en schackhemsida.

"Ja", säger Johan i alla fall. Men han vänder sig inte om från datorn.

"Hej, hur är läget?" säger pappa. Värst vad glad han är idag.

"Bra", säger Johan.

Bakom sej hör Johan hur pappa sätter sig ned på sängen. Han kommer nog att sitta där en stund, försöka prata och fråga mer om hur det är i skolan och så.

"Kan du inte vända dej om?" säger pappa.

Johan vill inte vända sig om men han gör det ändå. När han snurrar runt på kontorsstolen ser han att pappa har en papplåda bredvid sig på sängen. Lådan är som en mapp eller en pärm, men det står ingen text på den. Den ser brun och gammal ut.

"Hur går det?" frågar pappa och pekar på datorn.

Johan blir lite förvånad. Han trodde pappa skulle börja med att fråga hur det är i skolan, det gör han alltid.

"Bra."

"Är det någon speciell du spelar mot nu?"

Varför är pappa så intresserad? Johan tittar på lådan vid pappas sida. Det är något med lådan Johan känner igen men han är säker på att han inte sett den förut.

"En kille i USA", säger Johan. "Jag tror han är vuxen. Och jag har spelat ganska mycket med en kille i Finland också. Han är tretton."

"Vinner du?"

"Inte mot han från USA, han är jättebra. Pertti har jag slagit tre gånger, vi har spelat fem. Han är också bra."

”Pertti, det är killen från Finland det?” säger pappa.

”Det sa jag ju”, säger Johan. Han drar efter andan. Då kommer han på det. Pappa tog med sig en ny lukt när han kom in i rummet, en liten svag lukt. Lukten måste komma från lådan. Det luktar som på farfars rum på Krusenstjerna-hemmet. Farfars rakvatten blandat med matos.

”Jo. Jaha”, säger pappa och tar sats. ”Du, de ringde från skolan.”

Det är typiskt, nu kommer Johan få skulden för nåt som inte var hans fel, pappa och mamma och lärarna och Rickard och Martin och Erik bara gaddar ihop sig mot honom hela tiden. Nu kommer han aldrig få reda på vad som är i lådan. Det är så orättvist allting.

När Johan inte svarar försöker Lennart igen. ”De sa att du slagits?”

”De?” säger Johan. Undrar vad Arvid Hansson har ljugit ihop för de andra lärarna?

”Han menar jag. Det var visst bara en lärare. Det var mamma som pratade med honom. Äh. Vad är det som har hänt egentligen?”

”Ingenting”, säger Johan. Ingenting utöver det vanliga i alla fall.

”Är det nåt missförstånd bara?” säger pappa. Han vill inte heller prata om det här, det ser Johan.

”Just det”, säger Johan eftersom han förstår att Arvid Hansson nog inte kommer berätta vad han sett och gjort för de andra lärarna.

”Nä, nä, det behövs inte, säger du att det är ett missförstånd så är det väl det”, säger Lennart. ”Mamma sa att den där läraren pratade konstigt.”

Johan vill skratta men hejdar sig. Fast ett litet leende kan han inte stoppa.

Pappa ler han också. ”Den där finnen och amerikanen. Spelar ni bara eller pratar ni också?”

Konstigt. Först var pappa glad, sen var han orolig och obekvämt, och nu är han glad igen.

”Vi pratar lite.”

”Är det inte svårt? Jag menar, ni pratar på engelska eller? Fast killen i Finland kanske du pratar svenska med?”

”Nä, jag pratar engelska med båda. Towerofpower, det är Pertti, kan inte så mycket svenska. Så det blir engelska.”

Lennart tycker hans son är så duktig. Lär sig snabbt. Johan kommer säkert vara bättre än Lennart på engelska snart, om han inte är det redan.

”Towerofpower? Är det så han kallar sej? Är det hans namn på Internet?” säger Lennart.

”Ja, på den här sajten i alla fall.”

”Vad kallar du dej då?”

Nu är pappa nästan naturlig. Det har han inte varit på länge. Det är roligare att prata med pappa när det inte bara är skolan, skolan, skolan.

”Spaceman23”, svarar Johan.

Pappa ser överraskad ut. Han lägger ena handen ovanpå lådan.

”Spaceman23? Var kommer det ifrån?”

Johan förstår inte varför pappa är nyfiken på det.

”Jag gillar rymden. Och Spaceman låter roligare än Astronaut”, säger Johan.

”Du ville bli astronaut när du var liten. Vill du det fortfarande?” säger pappa.

”Äh. Det är ju jättesvårt. Det går inte”, säger Johan.

”Men vill du?”

När pappa kom in ville Johan inte prata. Nu vill han det, lite i alla fall.

”Det är klart jag vill. Tror jag. Men det går ju inte”, säger Johan.

”Det vet man aldrig. Hur kommer det sej att du ville bli astronaut från början förresten?” säger pappa.

”Astronomiboken som jag fick av farfar. När jag fyllde sju. Det verkade så häftigt i rymden. Att få se rymden själv, inte bara på bild. Det var bilder på astronauter i boken. De liksom bara hängde där och allt var svart runtomkring. De var på rymdpromenad. Det såg coolt ut”, säger Johan och sneglar mot bokhyllan där astronomiboken står kvar.

Pappa nickar. Han tar ned handen från lådan igen. ”Du går inte till schackklubben längre? Det är bara Internet som gäller?”

”Jag vet hur alla spelar på klubben. Det är inget roligt längre. Jag vinner jämt mot de andra juniorerna. Mot de flesta av seniorerna också. Jag har 2103 i rating, det är högst av alla juniorerna och tredje

högst i klubben. Internet är bättre.” Att Johan inte vill gå till klubben längre säger han inte. Alla på klubben använder medlidande-rösten när de pratar med Johan.

”Men du spelar inte bara på datan, ser jag.” Pappa pekar på farfars gamla reseschackbräde som står uppställt bredvid datorn. ”Använder du det för att hålla reda på partierna du spelar?”

”Ja. Jag tycker det är enklare när man ser pjäserna stå på ett riktigt bräde. Och snyggare.” Särskilt tycker Johan att *farfars* schackbräde är snyggare. Innan han hade det brukade han inte ställa upp Internetpartierna på ett bräde.

”Tycker du om det där brädet?”

”Ja. Det är jättefint.”

”Vet du var han fick det?”

Johan lutar sig lite framåt när han koncentrerar sig för att läsa av pappas tonfall. Ska pappa berätta var farfars schackbräde kommer ifrån?

”Nej”, säger Johan. ”Han sa bara att han fått det av en vän. Jag träffade, vadheterdom, Bernhard och Kalle, de var också och hälsade på farfar när jag var där ett par gånger. Jag trodde han fått det av någon av dem. Vem var det? Varifrån kommer det?”

”Jag vet inte. Han sa alltid samma sak till mej, att han fått det av en vän. Det står inte ens var det är gjort, har du sett det?”

”Ja”, säger Johan. Så pappa har också undrat.

”Jag tänkte att han kanske berättat för dej”, säger pappa. ”Han ville verkligen att du skulle ha det där schackbrädet. Det skulle gjort honom glad att veta att du använder det varje dag.”

Pappa har inte pratat om farfar på det sättet förut. Johan skruvar på sej men det känns bra samtidigt.

”Hursomhelst”, säger pappa och daskar till papplådan med handflatan. ”Lådan här. Den är faktiskt från farfar också.”

Johan reser sig från skrivbordsstolen. ”Från farfar?”

”Ja. Det är en annan sak, eller flera saker rättare sagt, som Efraim ville att du skulle ha. Jag har ju gått igenom alla pappas saker nu, det tog ett tag. Jag hittade inte den här förrän igår.”

Pappas röst blir lite tunnare när han säger det där sista, och han vänder sig mot fönstret istället för att titta på Johan. Strunt i det. Johan fokuserar på lådan istället. Pappa fortsätter:

”Jag hittade den här och pappa hade tejpats fast en lapp på lådan, ’Till Johan’ stod det. Efraim ville att du skulle ha dem.”

Johan går fram mot pappa. ”Ha vilka?” säger han.

Johan står framför pappa, som fortfarande sitter på sängen. Pappa sträcker ut handen mot Johans huvud, nästan rakt mot bulan han fick av isbollen. Johan rycker till och drar undan huvudet.

”Men vad är det?” säger pappa. ”Får jag inte klappa längre?”

Johan samlar sej fort. ”Det var ingenting. Jag blev förvånad bara.”

”Haha, ja jag såg att du tittade på lådan och inte på mej”, säger pappa.

Johan tittar på lådan. Det sitter inte alls någon lapp på den, på locket finns bara två remsor av nopprig gammal papp, som om någon *tagit bort* en lapp som suttit fasttejpad där.

Pappa harklar sig. ”Visste du att farfar ritade en serie när han var ung?”

”Nej”, säger Johan och undrar om han har hört rätt.

”Visst. Bernhard och Kalle kom på den och skrev manus, och pappa tecknade. Den kom inte ut i särskilt många nummer. Jag kommer inte ihåg så mycket, jag var inte så gammal. Fem-sex år kanske. Men jag kommer ihåg att pappa tyckte det var hemskt roligt att jobba med serien i alla fall. Han såg alltid så nöjd ut när han kom hem från ateljén på kvällarna”, säger pappa.

”Var det innan han ritade grattiskort?” säger Johan.

”Jag tror det, eller det var runt samma tid i alla fall. Jag tror i alla fall serietidningen var hans första fasta jobb som illustratör”, säger pappa.

En bit av ilskan Johan haft inuti i tre veckor slipper ut. ”Varför har du inte sagt nåt om farfars serie förut?” Som om hans pappa bestämt sej för att det skulle vara dåligt eller onyttigt eller nåt om Johan visste att farfar tecknat serier.

Pappa hade nog inte väntat sig att Johan skulle bli arg. ”Jag, öh, jag vet inte. Vi pratade inte om det när jag var vuxen, bara. Jag tyckte inte det var så roligt längre.” Pappa tittar ut genom fönstret igen. ”Jag har

inte tänkt så mycket på det. Jag trodde nästan att han hade berättat det för dej, att du visste redan”, säger pappa.

”Han tyckte det var roligt att göra serien. Varför ville han inte prata om det då?” Johan tänker efter och inser att Bernhard och Kalle aldrig nämnde serier heller när de var på hemmet samtidigt som Johan. Nu träffade Johan visserligen bara dem ett par-tre gånger och de pratade inte så mycket, men ändå. Det måste ha varit ovanligt att göra serier. Nåt man kom ihåg och pratade om. Eller?

Pappa rycker på axlarna. ”Jag vet inte. Jag var inte gammal, yngre än du är nu, som jag sa. Jag minns inte så mycket. Han jobbade inte med serien så länge, ett år eller ett och ett halvt år kanske. Sen pratade vi inte om det. Han tyckte väl det var fånigt när han blev äldre.”

Johan tänker att det kanske mer är pappa som tyckte det var fånigt med serier när han blev äldre. Innan Johan hinner säga något fortsätter pappa:

”Jaja, jag trodde i alla fall de där gamla tidningarna var förlorade för alltid, de går knappt att få tag på längre, och originalteckningarna har jag inte hittat. Men pappa hade sparat dem. Ett exemplar av varje nummer. Sexton nummer kom det ut totalt. Alla ligger i den här lådan.”

Pappa räcker lådan till Johan och Johan kan inte med att vara arg. Andäktigt tar han emot den. Serietidningar som farfar har ritat!

Lennart stäcker fram handen och klappar Johan på axeln istället. Lennart spänner armen utan att tänka på det men slappnar av när han märker att Johan inte drar sig undan den här gången. Johan ser förväntansfull ut där han står och håller i tidningslådan. Det är första gången på länge som Lennart ser sin son glad.

Johan kommer sej inte för med att öppna lådan och titta inuti, han står bara och tittar på den bruna spruckna pappen i sina händer. Sexton serietidningar som farfar gjorde tillsammans med Bernhard och Kalle. Johan måste prata med Bernhard och Kalle, fråga dem var de fick idéerna, hur det var att jobba, allt möjligt, och så kommer han på att han inte ens vet vad det är för serie eller vad den handlar om, eller för den delen hur man får tag på Bernhard och Kalle.

Pappa reser sej från sängen. ”De är väldigt gamla och några av dem såg ut att vara i ganska dåligt skick. Det är väl bäst du är försiktig om du vill att de ska hålla. Jag ska ta hem några plastfickor från jobbet så du kan ha tidningarna i dem.”

”Ja tack”, säger Johan. Han vill helst kasta sig över lådan direkt men han behärskar sig. Farfars tidningar måste behandlas försiktigt. Johan tar med sig lådan bort till skrivbordet. Han lägger upp lådan på skrivbordsunderlägget och flyttar undan schackbrädet så att han ska ha plats att lägga upp tidningarna bredvid lådan.

Pappa står i dörröppningen. ”Det är bättre att du tar hand om dem. Jag begrep mej aldrig riktigt på serier”, säger Lennart. Trots att Johan inte säger något lämnar Lennart sin sons rum och är nöjd med sig själv för första gången på flera veckor.

Lådans lock visar sig vara svårare att få av än Johan trott. Han är tvungen att ta fram sin pennkniv för att lirka av locket, så hårt sitter det fast. Det går trögt för lådan är lite bucklig, säkert för att den har legat mot någonting eller längst ned i en hög en massa år. När han får av locket ser han ett färgglatt omslag, tryckt på glättat papper med kanter fransiga av ålder.

På omslaget av den översta tidningen läser Johan: *Kapten Nova vid Planetpolisen nr 8 1962*. Han tar upp den och bläddrar lite i den. En virvlande miniatyrsol som dras i en vajer efter ett grönt spetsigt rymdskepp. En hjältefigur i vit rustning flyger fram med strålpistol i högsta hugg. Ett stortandat muskelmonster som rycker upp ett molnliknande träd med rötterna. Det är någon slags rymdäventyr eller en serie om superhjältar. Johan stannar upp när han ser en sida som saknar serier. ”Schackspalten” står det. Den måste farfar ha skrivit. Men han ser inte farfars namn någonstans.

Han lägger försiktigt tidningen på skrivbordet. Tidningarna passar precis in i lådan, det finns nästan inget utrymme alls mellan lådkanten och tidningsryggarna. Johan får in ett finger emellan och försöker lyfta ut resten av tidningsbunten. Han vänder på lådan så att tidningarna ska tippa ut.

Tidningarna faller ut och Johan försöker bromsa dem med fingret,

men så känner han hur han trycker för hårt med fingret och nästan river ett hål i ett av omslagen. Han rycker förskräckt tillbaka fingret och tappar lådan. Ploff så ligger alla de gamla sköra tidningarna huler om buller på golvet. Lådan dunsar in under skrivbordet.

Johan kastar sig ned på golvet och lägger tidningarna tillrätta. Han svär tyst över omslag som blivit vikta och fått fler revor. Han ville verkligen vara försiktig, inte slarva med farfars gamla tidningar, och det första han gör är att förstöra dem och kasta dem i golvet. Han konstaterar att tidningarna inte fått några värre skador och pustar ut.

Lådan då? Just det, under skrivbordet. Är det några tidningar kvar i den? När Johan sträcker sej in efter den känner han att något lossnat från en av tidningarna. Det ligger en lös papperslapp inkilad mellan flikarna i lådans botten. Äsch. Han var ju så säker på att ingen tidning blivit skadad när han tappade dem.

När han får ut lådan ser han att det inte alls är en bit omslag eller en avriven tidningssida som fastnat i lådans botten. Det är en papperslapp, inte gulnad som tidningarna utan ny och vit. Han sitter på knä bredvid sängen och tittar på lappen. Det står något skrivet på den – med farfars handstil.

Johan läser: *Käre Johan! Jag sa till mej själv att sex brev borde vara tillräckligt, men som du ser kunde jag inte motstå frestelsen att skriva ett sjunde ...*